

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ****Андрусів Л.М.,***кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Прикарпатського факультету
Національної академії внутрішніх справ*

УДК 340.13

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2020.1.1>**ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНІ ПРАВИЛА ОПРИЛЮДНЕННЯ
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Постановка проблеми. Своєчасне оприлюднення дає змогу ознайомитися з прийнятими нормативно-правовими актами, зі змінами та доповненнями до них, що дає можливість швидко корегувати діяльність у конкретному чи необхідному напрямі. Окрім того, Конституцією встановлено вимогу оприлюднювати нормативно-правові акти та доводити їх до відома усіх зацікавлених осіб. Тому постала потреба не тільки правової регламентації, а й створення ефективного порядку оприлюднення нормативно-правових актів і запровадження у цю діяльність техніко-юридичних правил для досягнення якості та ефективності законодавства.

Згідно зі статтею 105 Конституції України Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України. Також на нормативно-правові акти Президента України поширюється конституційна вимога оприлюднення. Саме тому актуальною сферою наукового пошуку є стан, правова регламентація та проблемні аспекти оприлюднення нормативно-правових актів Президента України для формування відповідних техніко-юридичних правил.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та логічні засади правотворчості, правила юридичної техніки у сфері правотворчості є основою багатьох наукових пошуків В. Погорілка та М. Малишка, В. Шаповала, Л. Кривенко, З. Погорелової, А. Олійник, К. Манджул, Ю. Перерви, І. Процюк, А. Селіванова, Ю. Шемшученка. Безпосередньо оприлюднення нормативно-правових актів, їх змістові ознаки серед вітчизняних науковців досліджували В. Шаповал [10], Л. Богачова [3], С. Фесенко [9], В. Барський [1], Д. Мазур [6]. Електронна форма оприлюднення нормативно-правових актів не залишилася поза увагою таких українських дослідників, як М. Ільницького [5], Н. Блинової [2], М. Плотнікової [7]. Л. Богачова розглядає оприлюднення нормативно-правового акта у межах підзаконного нормотворчого процесу як його стадію [3].

Формулювання мети та завдань дослідження. Метою статті є формування техніко-юридичних пра-

вил оприлюднення нормативно-правових актів Президента України.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правовою основою оприлюднення нормативно-правових актів Президента України є Конституція України та Указ Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності», який визначає строки оприлюднення актів Президента України (пункт 1), офіційні друковані видання та мову оприлюднення (пункт 1) [8]. Цей Указ є єдиним нормативно-правовим актом, який містить пряму вимогу про оприлюднення актів Президента України. Водночас, як підкреслює О. Горашенков, акти Президента України приймаються й оприлюднюються у спосіб, передбачений Конституцією й законами України (хоча чітких регламентних норм щодо процедури прийняття й оприлюднення президентських нормативно-правових актів у чинному законодавстві, на відміну від вимог до Верховної Ради України, немає), а тому обраний Главою держави процедурний спосіб ухвалення й оприлюднення актів має в загальному сенсі не суперечити Конституції та законам України [4, с. 65].

Згідно з Указом Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» акти Президента України не пізніше як у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття у встановленому порядку і підписання підлягають оприлюдненню державною мовою в офіційних друкованих виданнях [8]. Офіційними друкованими виданнями для оприлюднення актів Президента відповідно до пункту першого Указу Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» є «Офіційний вісник України», газета «Урядовий кур'єр» та інформаційний бюлетень «Офіційний вісник Президента України» [8]. Окрім того, Указом передбачена можливість офіційного оприлюднення актів Президента України в окремих випадках через телебачення і радіо.

Також передбачена можливість неофіційного оприлюднення актів Президента України, зокрема опублікування в інших друкованих виданнях лише

після їх офіційного оприлюднення. Однак щодо такого оприлюднення наявне правове застереження, що нормативно-правові акти, опубліковані в інших друкованих виданнях, мають інформативний характер і не можуть бути використані для офіційного застосування, а громадяни, державні органи, підприємства, установи, організації під час здійснення своїх прав і обов'язків повинні застосовувати акти Президента України, опубліковані в офіційних друкованих виданнях або одержані у встановленому порядку від органу, який їх видав [8].

Наведений порядок оприлюднення актів Президента України та його аналіз дає можливість виокремити такі характерні для нього особливості: 1) офіційне оприлюднення здійснюється у формі опублікування в офіційних друкованих виданнях; 2) реалізується державною мовою у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття у встановленому порядку і підписання; 3) перелік офіційних друкованих видань для оприлюднення визначений Указом Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності»; 4) офіційними друкованими виданнями для оприлюднення є «Офіційний вісник України», газета «Урядовий кур'єр» та інформаційний бюлетень «Офіційний вісник Президента України»; 5) нормативно закріплена можливість оприлюднення в окремих випадках офіційно через телебачення і радіо; 6) нормативно закріплена можливість неофіційного оприлюднення актів Президента України, яке має довідковий та інформаційний характер.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та обміну інформації став підставою розміщення нормативно-правових актів на офіційних вебсайтах Президента України та Верховної Ради України. З офіційним оприлюдненням пов'язане набрання нормативно-правовим актом юридичної сили, забезпечення презумпції «знання закону» та функціонування принципу правової визначеності. Офіційне оприлюднення є юридичною дією, яка підтверджує, що поширений і розміщений текст нормативно-правового акта відповідає його оригіналу. Усі зацікавлені особи повинні мати доступ до офіційних текстів прийнятих Президентом України нормативно-правових актів. Тому електронне оприлюднення та оприлюднення у друкованих засобах нормативно-правових актів Президента України потребує чіткої правової регламентації, визначення понять офіційного та неофіційного оприлюднення та гарантій автентичності оприлюднених нормативно-правових актів.

Наведений порядок оприлюднення актів Президента України й визначені на його основі особливості дають можливість встановити, що основними проблемними аспектами оприлюднення актів Президента України, які потребують техніко-правового забезпечення, є 1) відсутність нормативно визначених техніко-юридичних правил оприлюднення актів Президента

України, в тому числі для офіційного оприлюднення; 2) потреба у формулюванні поняття «офіційне оприлюднення» та «неофіційне оприлюднення», його форм (через радіо, телебачення, вебсайт, неофіційні друковані видання) та значення; 3) відсутність вимог до електронного оприлюднення актів Президента України, забезпечення доступу до текстів актів і встановлення гарантій достовірності та автентичності; 4) регулювання відносин з оприлюднення актів Президента України виключно Указом Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності»; 5) відсутність нормативно визначеного поняття «день офіційного опублікування актів Президента України»; 6) брак техніко-юридичних правил для рахування строків набрання актами Президента України юридичної сили після їх оприлюднення; 7) потреба визначення на нормативно-правовому рівні поняття «оригінал нормативно-правового акта Президента України», порядку та місця його зберігання; 8) необхідність встановлення алгоритму дій при виявленні невідповідностей опублікованих актів Президента України їхнім оригіналам; 9) відсутність встановленого порядку моніторингу текстів оприлюднених актів Президента України з метою встановлення відповідності чи невідповідності їх оригіналам, відповідальних осіб за таку діяльність; 10) потреба у встановленні юридичної відповідальності за невідповідності у текстах оприлюднених актів Президента України їхнім оригіналам; 11) відсутність нормативно встановленого порядку зберігання оригіналів актів Президента України, відповідальних за таке зберігання осіб, а також відсутність у таких осіб юридичної відповідальності за неналежне зберігання оригіналів.

Підґрунтям для формування техніко-юридичних правил оприлюднення нормативно-правових актів глави держави є визначення та формування нормативно-правового регулювання. Відсутність Законів «Про нормативно-правові акти» та «Про оприлюднення нормативно-правових актів» негативно позначається на техніко-юридичній досконалості оприлюднення. Тому прийняття Закону «Про оприлюднення нормативно-правових актів», формування у ньому техніко-юридичних правил оприлюднення нормативно-правових актів Президента України є необхідністю з огляду як на суспільні потреби, так і на потребу виконання конституційних вимог.

Насамперед у Законі України «Про нормативно-правові акти» необхідно закріпити норму, що оприлюднення нормативно-правових актів Президента України здійснюється відповідно до вимог Конституції України та в порядку, передбаченому Законом України «Про оприлюднення нормативно-правових актів». У такому разі Закон України «Про оприлюднення нормативно-правових актів» міститиме техніко-юридичні правила оприлюднення нормативно-правових актів Президента України, які наведені нижче.

Оприлюднення нормативно-правових актів Президента України здійснюється відповідно до принципів оприлюднення нормативно-правових актів. Офіційне оприлюднення нормативно-правових актів Президента України – це повідомлення від імені Президента України про видання ним нормативно-правового акта та обов'язкове розміщення його тексту в офіційному друкованому виданні чи державному засобі масової інформації. Нормативно-правові акти Президента України офіційно оприлюднюються державною мовою у формі опублікування в офіційних друкованих виданнях «Офіційний вісник України», «Офіційний вісник Президента України» та в державному засобі масової інформації – газеті «Голос України».

Нормативно-правові акти Президента України повинні бути оприлюднені у строк не пізніше 15 днів із дня їх видання та підписання в установленому порядку. Видані та підписані Президентом України нормативно-правові акти не пізніше наступного дня після їх підписання передаються Офісом Президента України для офіційного оприлюднення до редакцій газети «Урядовий кур'єр» та «Офіційного вісника України», «Офіційного вісника Президента України».

Після отримання для оприлюднення нормативно-правових актів Президента України редакціями газети «Урядовий кур'єр», «Офіційний вісник України», «Офіційний вісник Президента України» формується зовнішній вигляд відображення тексту нормативно-правового акта Президента України в примірнику друкованого видання для оприлюднення та проводиться обов'язкова перевірка на повну відповідність оригіналу. Під час відображення тексту нормативно-правового акта Президента України для оприлюднення не може порушуватися структурна цілісність акта, а офіційно оприлюднений текст повинен містити всі структурні елементи й реквізити оригіналу. Якщо під час офіційного оприлюднення буде допущено технічну помилку в тексті нормативно-правового акта Президента України, то в наступному випуску видання, у якому був оприлюднений акт, розміщується повідомлення з поміткою «Виправлення». Таке виправлення не повинно змінювати текст нормативно-правового акта Президента України.

Днем офіційного оприлюднення нормативно-правового акта Президента України є день виходу випуску офіційного друкованого видання, у якому розміщений текст акта. Днем виходу випуску офіційного друкованого видання є день його розповсюдження та надходження в продаж. Якщо нормативно-правовий акт Президента України одночасно розміщено в офіційному друкованому виданні та державному засобі масової інформації, то днем офіційного оприлюднення є день першої публікації в друкованому виданні за часом.

Нормативно-правові акти Президента України також оприлюднюються у формі електронного документа на офіційному вебсайті Президента України. Для розміщення нормативно-правових актів Президента України на офіційному вебсайті Президента

України Офіс Президента України формує копію нормативно-правового акта у вигляді електронного документа, який містить сертифікат відповідності його змісту оригіналу та скріплений електронним підписом.

Офіс Президента України забезпечує ефективну та зручну для користувача пошукову систему нормативно-правових актів Президента України на офіційному вебсайті Президента України, а також можливість друкування текстів нормативно-правових актів Президента України із відображенням найменування, тексту, обов'язкових реквізитів акта, найменування, електронної адреси офіційного вебсайту і дати друку. Порядок розміщення нормативно-правових актів Президента України на офіційному вебсайті Президента України та відповідальна особа за розміщення і своєчасне оновлення інформації визначається указом Президента України.

Нормативно-правові акти Президента України можуть оприлюднюватися шляхом розміщення тексту в друкованих виданнях, які не мають статусу офіційних, а також через повідомлення по радіо і телебаченню. Таке оприлюднення нормативно-правових актів Президента України є неофіційним. Нормативно-правові акти Президента України, які ним підписані, є оригіналами та зберігаються Адміністрацією Президента України відповідно до встановленого порядку. Будь-яка зацікавлена особа має право звернутися до Адміністрації Президента України із запитом на інформацію й отримати засвідчену копію нормативно-правового акта Президента України відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Висновки і перспективи подальших розвідок. У статті встановлено, що офіційне оприлюднення нормативно-правових актів Президента України здійснюється у формі опублікування в офіційних друкованих виданнях державною мовою у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття. Проблемні аспекти оприлюднення актів Президента України полягають у тому, що єдиним нормативно-правовим актом, який безпосередньо регулює оприлюднення актів глави держави, є Указ Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» та відсутні нормативно визначені техніко-юридичні правила оприлюднення актів, зокрема й офіційного.

Виокремлені особливості та проблемні аспекти оприлюднення нормативно-правових актів Президента України є науковим підґрунтям для вдосконалення нормативно-правового забезпечення оприлюднення та створення ефективної системи для доступу усіх зацікавлених осіб. Закріплення техніко-юридичних правил оприлюднення нормативно-правових актів у Законі «Про оприлюднення нормативно-правових актів» сприятиме створенню ефективного доступу усіх зацікавлених осіб до текстів оприлюднених нормативно-правових актів та гарантуватиме їх автентичність оригіналам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барський В. Офіційне оприлюднення нормативно-правового акта представницького органу місцевого самоврядування як стадія муніципального нормотворчого процесу. *Юридичний вісник*. 2012. № 1. С. 41–46.
2. Блинова Н.М. Архітектонічні особливості офіційних інтернет-видань. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки*. 2014. № 3(38). С. 85–90.
3. Богачова Л. Оприлюднення нормативно-правового акта як стадія підзаконного нормотворчого процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 5. С. 18–21.
4. Горащенко О.М. Система актів Президента України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 33. Т. 1. С. 65.
5. Ільницький М. Адміністративно-правове регулювання оприлюднення нормативно-правових актів і забезпечення доступу до них в електронній формі за законодавством України. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4. С. 104–111.
6. Мазур Д. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів президента в республіках зі змішаною формою правління. *Право і безпека*. 2005. № 4. С. 32–35.
7. Плотнікова М.В. Доцільність запровадження електронного оприлюднення нормативно-правових актів в Україні. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2015. № 2(13). С. 14–19.
8. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97> (дата звернення: 23.07.2019).
9. Фесенко С.І. Офіційне оприлюднення нормативних правових актів регуляторної дії органами місцевої влади, місцевого самоврядування як чинник дотримання конституційних прав громадян у контексті реалізації засад державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. *Часопис академії адвокатури України*. 2013. № 13. С. 1–12.
10. Шаповал В. Парламент: порядок законотворення. *Право України*. 2015. № 6. С. 165–178.

Андрусів Л.М. ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНІ ПРАВИЛА ОПРИЛЮДНЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості та проблемні аспекти оприлюднення нормативно-правових актів Президента України для формування техніко-юридичних правил оприлюднення. Наголошено на тому, що особливості в оприлюдненні полягають в тому, що офіційне оприлюднення здійснюється у формі опублікування в офіційних друкованих виданнях; реалізується державною мовою у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття у встановленому порядку і підписання; перелік офіційних друкованих видань для оприлюднення визначений Указом Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності»; офіційними друкованими виданнями для оприлюднення є «Офіційний вісник України», газета «Урядовий кур'єр» та інформаційний бюлетень «Офіційний вісник Президента України»; нормативно закріплена можливість оприлюднення в окремих випадках офіційно через телебачення і радіо; нормативно закріплена можливість неофіційного оприлюднення актів Президента України, яке має довідковий та інформаційний характер.

Підкреслено, що проблемні аспекти оприлюднення актів Президента України, які потребують техніко-правового забезпечення, базуються на відсутності нормативно визначених техніко-юридичних правил оприлюднення актів Президента України, в тому числі для офіційного оприлюднення, відсутності вимог до електронного оприлюднення актів Президента України, забезпечення доступу до текстів актів і встановлення гарантій достовірності та автентичності, регулюванні відносин з оприлюднення актів Президента України виключно Указом Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності».

Запропоновано техніко-юридичні правила щодо формулювання поняття «офіційне оприлюднення» та його форм, підготовки та порядку оприлюднення, дня офіційного оприлюднення нормативно-правового акта Президента України, дій при виявленні невідповідностей опублікованих актів Президента України їхнім оригіналам та порядку зберігання оригіналів актів Президента України, відповідальних за таке зберігання осіб.

Ключові слова: нормативно-правовий акт, юридична техніка, оприлюднення нормативно-правових актів, форми оприлюднення, опублікування, офіційне друковане видання.

Andrusiv L.M. TECHNICAL AND LEGAL RULES FOR THE PROMULGATION OF THE NORMATIVE AND LEGAL ACTS OF THE PRESIDENT OF UKRAINE

The article explores the peculiarities and problematic aspects of the promulgation of the normative and legal acts of the President of Ukraine to formulate technical and legal rules of the promulgation. It is determined that the official promulgation of the normative and legal acts of the President of Ukraine is a notification on behalf of the President of Ukraine about the issuance of a normative and legal act by him and the obligatory publication of its text in the official printed edition or the state medium.

It is accentuated that the peculiarities of the promulgation are as following: the official promulgation is made in the form of publication in the official printed editions; it is realized in a state language within the term of fifteen days after being accepted in due course and signed; the list of the official printed editions for the promulgation is determined by the Presidential Decree “About the order of the official promulgation of the normative and legal acts and their coming into force”; the official printed editions for the promulgation are “Ofitsynny Visnyk Ukrainy”, the newspaper “Uriadovyy Kuryer” and the newsletter “Ofitsynny Visnyk Prezydenta Ukrainy”; the possibility of the promulgation in certain cases officially through television and radio is normatively fixed; the possibility of the unofficial promulgation of the acts of the President of Ukraine which has a referential and informational character is fixed.

After the receiving for the promulgation of the normative and legal acts of the President of Ukraine by the editorial boards of the newspaper “Uriadovyy Kuryer” and “Ofitsiynyy Visnyk Ukrainy”, “Ofitsiynyy Visnyk Prezydenta Ukrainy” the appearance of displaying the text of the normative and legal act of the President of Ukraine in the copy of the printed edition for promulgation is made, and a mandatory check for the full compliance with the original one is conducted. While displaying the text of the normative and legal act of the President of Ukraine for promulgation, the structural integrity of the act cannot be violated, and the officially promulgated text must contain all the structural elements and details of the original.

It is emphasized that the problematic aspects of the promulgation of the acts of the President of Ukraine requiring technical and legal support are based on the absence of the normatively determined technical and legal rules for the promulgation of the acts of the President of Ukraine, including for the official promulgation, the absence of the requirements for the electronic promulgation of the acts of the President of Ukraine, providing the access to the texts of the acts and establishing the guarantees of the credibility and authenticity and regulating the relations on the promulgation of the acts of the President of Ukraine exclusively by the Presidential Decree “About the order of the official promulgation of the normative and legal acts and their coming into force”.

The technical and legal rules on the formulation of the concept of “the official promulgation” and its forms, the preparation and order of the promulgation, the day of the official promulgation of the normative and legal act of the President of Ukraine, actions for revealing inconsistencies of the published acts of the President of Ukraine with their originals, and the procedure for preserving the originals of the President of Ukraine, the responsible persons for such storage are suggested.

Key words: normative and legal act, legal technique, promulgation of the normative and legal acts, forms of the promulgation, publication, official printed edition.